

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه	۲
۲-۱ بیان مساله	۴
۳-۱ ضرورت و اهمیت پژوهش	۶
۴-۱ اهداف پژوهش	۶
۱-۴-۱ هدف کلی	۶
۵-۱ فرضیه‌های تحقیق	۷
۱-۵-۱ فرضیه کلی	۷
۲-۵-۱ فرضیه های میانجیگرانه	۷
۶-۱ تعاریف نظری واژه ها	۷
۱-۶-۱ تعریف مفهومی	۷
۲-۶-۱ تعریف عملیاتی واژه ها	۸

فصل دوم : ادبیات و پیشینه پژوهش

۱-۲ مقدمه	۱۱
۲-۲ نظریه های مربوط به انطباق زناشویی	۱۳
۱-۲-۲ نظریه های طبقه بندی ازدواج های بادوام	۱۳
۲-۲-۲ نظریه چرخه زندگی زناشویی	۱۵
۱-۲-۲-۲ مرحله اول، سالهای اولیه ازدواج	۱۵
۲-۲-۲-۲ مرحله دوم، انتقال به دوره والدینی	۱۵
۳-۲-۲-۲ مرحله سوم، نیمه زندگی	۱۶
۴-۲-۲-۲ مرحله چهارم، فرا والدینی	۱۶
۵-۲-۲-۲ مرحله پنجم، اوج	۱۷
۳-۲-۲ نظریه عقلانی - هیجانی (RET)	۱۷

- ۱۷-۲-۲-۴ عوامل و مولفه های موثر در هماهنگی نا هماهنگی زناشویی.....
- ۲۲-۲-۲-۴ طول ازدواج.....
- ۲۳-۲-۲-۴ وجود فرزند.....
- ۲۳-۲-۲-۵ عوامل فرهنگی، اجتماعی و تربیتی در هماهنگی بین زوجین.....
- ۲۴-۲-۲-۵-۱ خصوصیات شخصیتی.....
- ۲۴-۲-۲-۵-۲ تعهد و وفاداری.....
- ۲۵-۲-۲-۶ عوامل ارتباطی.....
- ۲۵-۲-۳-۳ عزت نفس.....
- ۲۷-۲-۳-۱ نحوه شکل گیری عزت نفس.....
- ۲۸-۲-۳-۳ مفهوم خود منفی (تصور بد از خود).....
- ۲۹-۲-۳-۴ ضعف اعتماد به نفس.....
- ۲۹-۲-۳-۵ عوامل موثر بر عزت نفس.....
- ۳۰-۲-۳-۶ صیانت نفس.....
- ۳۰-۲-۳-۷ عزت نفس جمعی.....
- ۳۱-۲-۳-۸ همبستگی های عزت نفس.....
- ۳۲-۲-۳-۹ جنسیت و عزت نفس.....
- ۳۴-۲-۳-۱۰ نظریه ها و دیدگاه های دیگران در مورد عزت نفس.....
- ۳۴-۲-۳-۱۰-۱ نظریه راجرز.....
- ۳۵-۲-۳-۱۰-۲ دیدگاه آلپورت.....
- ۳۵-۲-۳-۱۰-۳ نظریه مزلو.....
- ۳۵-۲-۳-۱۰-۴ نظریه ویلیام جیمز.....
- ۳۶-۲-۳-۱۰-۵ دیدگاه پپ و همکاران.....
- ۳۶-۲-۴-۴ هیجان و هوش هیجانی.....
- ۳۷-۲-۴-۱ طرح فیزیولوژیکی هیجان و هوش هیجانی.....
- ۳۸-۲-۴-۲ کارکردهای اجتماعی هیجانان.....
- ۳۸-۲-۴-۳ تاریخچه هوش هیجانی.....

- ۴۰-۲-۴-۴ هوش عمومی و هوش هیجانی ۴۰
- ۴۱-۲-۴-۵ هوش هیجانی و مؤلفه های آن ۴۱
- ۴۲-۲-۴-۵-۱ خودآگاهی ۴۲
- ۴۳-۲-۴-۵-۲ خودکنترلی با مدیریت خود ۴۳
- ۴۴-۲-۴-۵-۳ خودانگیزی: ۴۴
- ۴۵-۲-۳-۵-۴ هوشیاری اجتماعی (همدلی) ۴۵
- ۴۶-۲-۳-۵-۵ مهارت های اجتماعی: ۴۶
- ۴۸-۲-۳-۶ ارتباط مؤلفه های هوش هیجانی ۴۸
- ۴۸-۲-۴ نظریه انصاف ۴۸
- ۴۹-۲-۴-۱ فرایند تکوین، تطور و تکامل نظریه انصاف ۴۹
- ۵۰-۲-۴-۲ مفاهیم عمده نظریه انصاف ۵۰
- ۵۰-۲-۴-۳ فرضیه ها، گزاره ها، و استنتاج های حاصل از نظریه انصاف ۵۰
- ۵۱-۲-۴-۴ گزاره های مربوط به رفع بی انصافی مشتملاند بر: ۵۱
- ۵۱-۲-۴-۵ حالت های انصاف و بی انصافی ۵۱
- ۵۲-۲-۵ چهارچوب نظری پژوهش ۵۲
- ۵۲-۲-۵-۱ نظریه انصاف در روابط زناشویی ۵۲
- ۵۳-۲-۵-۲ هماهنگی-ناهماهنگی زناشویی ۵۳
- ۵۳-۲-۵-۳ دیدگاه کوپر اسمیت در عزت نفس ۵۳
- ۵۳-۲-۵-۴ نظریه هوش هیجانی بار-آن ۵۳
- ۵۴-۲-۶ پیشینه پژوهش ۵۴
- ۵۴-۲-۶-۱ پژوهش های داخلی ۵۴
- ۵۵-۲-۶-۲ پژوهش های خارج از کشور ۵۵
- ۵۶-۲-۷ مدل مفهومی تحقیق ۵۶

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

- ۵۸-۳-۱ مقدمه ۵۸

۵۸.....	۲-۳ روش تحقیق
۵۸.....	۳-۳ متغیرهای مورد بررسی
۵۸.....	۴-۳ جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری
۵۸.....	۱-۴-۳ جامعه آماری
۵۹.....	۲-۴-۳ حجم نمونه و روش نمونه گیری
۵۹.....	۳-۴-۳ روش نمونه گیری
۵۹.....	۵-۳ ابزار پژوهش
۶۲.....	۶-۳ روش اجرا
۶۳.....	۷-۳ روش ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۶۵.....	۱-۴ مقدمه
۶۷.....	۲-۴ بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها
۶۹.....	۲-۴ همبستگی متغیرهای پژوهش
۷۰.....	۳-۴ تدوین مدل
۷۲.....	۴-۴ فرضیه کلی

فصل پنجم: بحث در یافته ها و نتیجه گیری

۸۰.....	۱-۵ مقدمه
۸۰.....	۲-۵ یافته های پژوهش
۸۰.....	۱-۲-۵ فرضیه کلی
۸۱.....	۲-۲-۵ فرضیه های میانجیگرانه
۸۵.....	۳-۵ محدودیت ها
۸۶.....	۴-۵ پیشنهادات
۸۶.....	۱-۴-۵ پیشنهادات پژوهشی
۸۶.....	۲-۴-۵ پیشنهادات کاربردی

منابع و مأخذ ۸۷

پیوست ها ۹۴

فهرست اشکال

- شکل ۱-۲ مدل مفهومی تحقیق ۵۶
- شکل ۱-۴ مدل ساختاری تدوین شده ۷۱
- شکل ۲-۴ مدل مفروض پژوهش با ضرایب مسیر ۷۱
- شکل ۳-۴ مدل اصلاح شده نهایی با ضرایب مسیر ۷۲

فهرست جداول

- جدول ۱-۳ سوالهای مربوط به خرده مقیاس عزت نفس خانوادگی و شیوه نمره گذاری آنها ۶۱
- جدول ۱-۴ وضعیت گروه نمونه از لحاظ سن ۶۵
- جدول ۲-۴ وضعیت گروه نمونه مردان از لحاظ سطح تحصیلات ۶۶
- جدول ۳-۴ وضعیت گروه نمونه زنان از لحاظ سطح تحصیلات ۶۶
- جدول ۴-۴ نتیجه آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای متغیر هوش هیجانی ۶۷
- جدول ۵-۴ نتیجه آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای متغیر عزت نفس ۶۷
- جدول ۶-۴ نتیجه آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای متغیر ادراک انصاف ۶۸
- جدول ۷-۴ نتیجه آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای متغیر هماهنگی زناشویی ۶۸
- جدول ۸-۴ نتیجه آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای متغیر ناهماهنگی زناشویی ۶۹
- جدول ۹-۴ همبستگی متغیرهای مکنون در کل نمونه پژوهش ۶۹
- جدول ۱۰-۴ نتیجه شاخص برازش مطلق کای - اسکوئر ۷۳
- جدول ۱۱-۴ نتایج شاخص های برازش تطبیقی ۷۳
- جدول ۱۲-۴ نتیجه محاسبه شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد ۷۴
- جدول ۱۳-۴ نتیجه محاسبه شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد ۷۴
- جدول ۱۴-۴ اثرات استاندارد مستقیم و غیر مستقیم متغیرها روی متغیر وابسته هماهنگی زناشویی در مدل
نهایی ۷۵
- جدول شماره ۱۵-۴ اثرات استاندارد مستقیم و غیر مستقیم متغیرها روی متغیر وابسته ناهماهنگی زناشویی .. ۷۵

جدول ۴-۱۶ نقش نتایج بدست آمده از بوت استراپ برای مسیر واسطه ای ادراک انصاف بین هوش هیجانی و هماهنگی زناشویی ۷۶

جدول ۴-۱۷ نقش نتایج بدست آمده از بوت استراپ برای مسیر واسطه ای ادراک انصاف بین عزت نفس و هماهنگی زناشویی ۷۶

جدول ۴-۱۸ نقش نتایج بدست آمده از بوت استراپ برای مسیر واسطه ای ادراک انصاف بین هوش هیجانی و ناهماهنگی زناشویی ۷۷

جدول ۴-۱۹ نقش نتایج بدست آمده از بوت استراپ برای مسیر واسطه ای ادراک انصاف بین عزت نفس و ناهماهنگی زناشویی ۷۸

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه هوش هیجانی و عزت نفس خانوادگی بر هماهنگی و ناهماهنگی زناشویی با توجه به میانجی‌گری ادراک انصاف در زوجین انجام گردیده است. پژوهش حاضر از نوع همبستگی است که ارتباط بین متغیرها در قالب مدل تحلیل مسیر مورد بررسی قرار گرفت. جامعه آماری کلیه زوجین شهر کرمان در سال ۱۳۹۴ بودند که حداقل ۷ سال از زندگی زناشویی آنها گذشته بود. حجم نمونه ۱۱۰ (زوج) بود که بصورت تصادفی ساده از بین دانشجویان، کارمندان و معلمان متأهل انتخاب گردید. بدین صورت که پرسشنامه به یکی از زوجین داده شد و درخواست شد که پرسشنامه را به همسر خود نیز بدهد و پس از پاسخ دادن برگردانده شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت (۱۹۶۷)، پرسشنامه هوش هیجانی سبیریا شرینگ (۱۹۹۲)، پرسشنامه ادراک انصاف پری (۲۰۰۴)، پرسشنامه هماهنگی زناشویی و پرسشنامه ناهماهنگی زناشویی زولا (۲۰۰۴) بودند. تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها با تحلیل مسیر در نرم افزار آموس انجام گرفت. نتایج بررسی مدل و شاخص‌های برازش مدل نشان داد مدل نهایی با داده‌ها برازش دارد و پیش‌بینی‌کننده معنی‌داری برای هماهنگی-ناهماهنگی زناشویی است. همچنین نتایج بوت‌استرپ نشان داد ادراک انصاف میانجیگر معنی‌داری بین رابطه هوش هیجانی و عزت نفس با هماهنگی و ناهماهنگی زناشویی است.

کلیدواژه‌ها

هوش هیجانی، عزت نفس خانوادگی، هماهنگی - ناهماهنگی، ادراک انصاف.

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

اگر به طلاق به عنوان پدیده نا مطلوب در جامعه نگریسته می شود این است که آموزش های دینی و نگرش افراد همیشه با تابویی از این جریان همراه بوده است . می توان به صراحت گفت جامعه ما در حال گذر است سنخ ازدواج هم از این گذر در امان نیست، اگر در گذشته زنی بخاطر حرف مردم ، یا فشار خانواده زیر بار یک زندگی تحمیلی می رفت ، امروز فرزند همان خانواده حاضر نیست که در صدی از زندگی مادر خود را با آن وضع ادامه دهد ، پیشرفت و گسترش موقعیتهای اجتماعی و تحصیلی برای زنان شرایطی را فراهم نموده است که آنها را از چهار دیواری خانه به بیرون رانده و به سادگی نمی توانند در آن چهاردیواری بمانند بجز اینکه عشقی برای زندگی داشته باند، شاید چند سال پیش نیازی به اینچنین تحقیقاتی به شکل حیاتی نبوده است چرا که گزینه عشق و دوستی بین زن و شوهر فرصتی برای بروز و ظهور نداشته است و هر کس که ازدواج می کرد بیشتر جنبه مادی و جنسی آن مطرح بود تا مسئله عشق ورزی و محبت نمودن زوجین به یکدیگر . زن امروز دیگر به سادگی نمی تواند خود را در شرایط گذشته قرار دهد او تحصیل کرده است از حق و حقوق خود آگاه است دم از برابری می زند زندگی با زن امروز به سادگی گذشته نیست او چهار دیواری اختیاری را طلب می کند می خواهد خودش باشد و همسرش از دخالت خانواده ها بیزار است. دنبال کنترل و تسلط بر خانواده است شاید در نا خودآگاه دنبال کسب مرهم دردهای گذشته خود می باشد. اما تقاضای دادخواست طلاق از سوی خانمها در سطح بالایی قرار گرفته است. نقش رسانه های جمعی، وسایل ارتباطی و محیط مشترک کاری و تحصیلی شرایطی را فراهم نموده که دو جنس می توانند برندازی از طرف مقابل داشته و و در بیشتر موارد می تواند به چشم یک مورد انتخابی برای زندگی آینده باشد. اما متأسفانه به تجربه اینجانب در مرکز به این نتیجه

رسیدم که این انتخابها همیشه چالش برانگیز بوده و نمی تواند به سادگی منجر به یک ازدواج سالم شود چرا که دخالت خانواده به شکل سنتی و بدبین بودن به شکل انتخاب که دور از دسترس و یا نظر خانواده بوده و از طرفی در بیشتر موارد رابطه قبل از اینکه به خانواده کشیده شود بین دو نفر وجود داشته ، که بطبع می توان قبول کرد که علاقه ای هم ایجاد شده و همین علاقه برای طرفین نقطه ضعفی بوده که باعث مقاومت خانواده ها گردیده است و در نهایت طرفین مجبور بودند که در این میان بین همسر آینده و خانواده یکی را انتخاب کنند که در هر صورت با مشکل روبرو خواهند شد. خانواده را محل ارضای نیازهای مختلف جسمانی و عقلانی و عاطفی می دانند. داشتن ادراک درست از عدالت و انصاف در روابط زناشویی و همچنین داشتن توانمندیهای فردی مانند عزت نفس و اعتماد به نفس مسلح بودن به چگونگی ارضا درست نیازها ضرورتی انکار ناپذیر می باشد. تحقیقات زیادی در این زمینه مشاهده می شود که دلالت بر تائید نقش ادراک انصاف و در پیوند های بزرگسالان و روابط زناشویی رضایت مند می باشد. تحقیقاتی که در این زمینه صورت گرفته به طور خاص به بررسی رابطه بین عزت نفس، ادراک انصاف و میزان هماهنگی ناهماهنگی زناشویی پرداخته اند. میزان هماهنگی زن و شوهر در طول زندگی زناشویی یکی از عوامل موثر در ثبات و پایداری خانواده ها و در عین حال بهداشت روانی همسران و فرزندان است. در روابط زناشویی عوامل متعددی باعث رضایت همسران از یکدیگر می شود. شاملو (۱۳۸۰) مهمترین عوامل موفقیت در زندگی زناشویی را رشد عاطفی و فکری، اعتقاد به نفس در برخورد با مشکلات، درک واقع بینانه و مبتنی بر عدالت نسبت به هم می داند. سلامت فیزیکی و عاطفی و بهداشت روانی افراد در جامعه در گرو سلامت روابط زناشویی و تداوم و بقای ازدواج می باشد. رضایت یک فرد از زندگی زناشویی به منزله رضایت وی از خانواده محسوب می شود و رضایت از خانواده به مفهوم رضایت از زندگی بوده و در نتیجه تسهیل در امر رشد و تعالی و پیشرفت مادی و معنوی جامعه خواهد شد. بنابراین با توجه به اهمیتی که روان شناسان، جامعه شناسان و حتی همه مذاهب به خانواده و ارتباط زناشویی موثر می دهند و اینکه تشکیل خانواده جایگاهی برای نارضایتی نیست این سوال به ذهن می رسد که چرا زوجین دچار نارضایتی می شوند چه علل و عواملی می تواند بر رضایت مندی آن تاثیر گذارد (برادشاو^۱، ترجمه مهدی قراچه داغی، ۱۳۸۵).

---

^۱ Shav,B

۱-۲ بیان مساله

هماهنگی بین زوجین در ازدواج با ارزش است زیرا تعهد زوجین به ثبات، ارتباط را محکم می کند و به طور مثبتی با سازگاری و رضایت زناشویی همراه است. (هلر و وود، ۲۰۰۸)^۱. ناهماهنگی در روابط وقتی بروز می کند که رفتار یک شخص با توقعات شخص دیگر جور در نیاید دیویس (۲۰۱۳)^۲. یکی از مشکلات شایع در خانواده تعارض زناشویی ناشی از عدم هماهنگی است. تعارض در روابط صمیمی امر طبیعی است و ازدواج از این قاعده مستثنی نیست زیرا تعاملات مکرر و مختلف زوجین زمینه های بی شماری را برای تعارض فراهم می کند (هونگ، ۲۰۱۰، ویکس، ۲۰۱۱)^۳. فروپاشی روابط زوجین شایعترین جلوه عدم هماهنگی شدید است. شواهد نشان می دهند که حدود نیمی از ازدواجهای امروزی به طلاق می انجامد (گاتمن، ۲۰۰۸)^۴. مشکلات ارتباطی از رایجترین مشکلاتی است که زوجین بیان می کنند بیش از ۹۰٪ زوج های آشفته این مشکلات را به عنوان مساله اصلی در روابط خود بیان می کنند مشکلات ارتباطی مساله کلیدی در رویکرهای ارتباطی به خانواده است. این رویکرها تعارض زناشویی را به عنوان رابطه ای ناکارساز تحلیل می کنند. این منازعات اغلب دور باطلی را ایجاد می کنند که یافتن نقطه آغاز در آن بی معناست (رضا زاده، ۱۳۸۷). همواره در پژوهش های مختلف دز حوزه زندگی زناشویی و روابط زوجی متغیرهای شخصیتی و روانشناختی زوجین مد نظر بوده است.

عزت نفس یک شاخص بسیار مهم در شخصیت افراد است و به مقدار ارزشی که ما به خود نسبت می دهیم و فکر می کنیم دیگران برای ما قائل هستند، گفته می شود. عزت نفس برای بقا و سلامت روانی انسان حیاتی است و یکی از ملزومات عاطفی زندگی است و بدون آن بسیاری از نیازمندیهای اساسی برآورده نمی شوند (گرینبرگ، ۲۰۰۹). صدها محقق به بررسی هزاران نفر در سنین و موقعیت های مختلف پرداخته اند تا عوامل موثر در عزت نفس را درک کنند. چه کسانی عزت نفس بالاتری دارند؟ عزت نفس چه اهمیتی دارد؟ چگونه می توان عزت نفس را افزایش داد؟ (شهرآرای، ۱۳۸۷). در دهه های اخیر نشانه های تغییر در خانواده ها آشکار گردیده است (کافمن، ۲۰۰۰). مردان و زنان بطور روز افزون به این تفکر که هوش هیجانی و عزت نفس عامل تغییر در روان ساخت خانواده بسیار مهم جلوه میکند به باور رسیده اند (تورنتون، ۲۰۱۱). به همین ترتیب تغییر در باورها و عقاید در مورد رفتار های مناسب برای زنان و مردان در خانه بر پویایی رابطه بین زوجین و خانواده تاثیر گذاشته است. این نگرش مهم است زیرا بر هماهنگی و ناهماهنگی زناشویی تاثیر می

¹ Heller & woud

² Davis

³ Hung & vix

⁴ Guttman